

ring uden tilladelse fra det pågældende medlemsland. Denne mulighed blev udnyttet i juli 2003, da CPT på egen hånd offentliggjorde en stærkt kritisk erklæring efter et besøg i Tjetjenien.

Af den overvågning, der udføres af Europarådets hovedorganer, er der særlig offentlig opmærksomhed omkring debatterne i Den Parlamentariske Forsamling. De bygger på grundige rapporter og et meget stort kendskab til de lande, der er til debat. Forsamlingens landespecifikke overvågning har i den forløbne periode været særligt intens i forhold til Kaukasus-regionen, hvor forsamlingens rapportører vedrørende Tjetjenien har været med til at fastholde omverdenens opmærksomhed på de stadige, grove krænkelse af menneskerettighederne i denne republik. Et tilsvarende pres har været udøvet over for Azerbajdjan, der fortsat tilbageholder et stort antal politiske fanger. Nøje overvågning af, hvorvidt forpligtelserne over for Europarådet bliver overholdt, har også været foretaget i forhold til Ukraine og Moldova. Forsamlingen har ved at kvittere for de opnåede resultater, men samtidig pege på de mange uløste problemer ydet væsentlige bidrag til demokratiseringsprocessen i disse lande. Parallelt hermed har Kongressen af Regionale og Lokale Myndigheder ydet en værdifuld indsats ved kritisk at følge udviklingen inden for det mere borgernære demokrati.

Denne form for meget synlig overvågning suppleres af Ministerkomitéens som hovedregel mere anonyme overvågning. Det gælder bl.a. den såkaldte tematiske overvågning omfattende samtlige medlemslande. Blandt temaerne i de seneste runder har været: Ytrings- og informationsfrihed, beskyttelsen af demokratiske institutioner, herunder spørgsmål om politiske partier og frie valg, tros- og religionsfrihed og ligestilling mellem kvinder og mænd.

En særlig kategori af overvågningsvirksomhed ved Ministerkomitéen er den, der knytter sig til optagelsen af nye medlemmer. Problemerne i de senest tilkomne medlemslande Bosnien-Herzegovina og Serbien og Montenegro, der blev medlemmer i henholdsvis 2002 og 2003, var af et omfang, der nødvendiggjorde meget omfattende tiltag, både hvad angår overvågning og konkret bistand. Men også Armenien og Azerbajdjan, der blev medlemmer i 2001, er fortsat under overvågning af en særlig følgegruppe under Ministerkomitéen, der med mellemrum aflægger besøg i landene. Mangel på demokrati-

ske fremskridt i Georgien førte i begyndelsen af 2003 til en forstærket overvågningsindsats, bl.a. vedrørende finansiering af politiske partier og valgkampagner.

I tilfælde, hvor selve den demokratiske karakter af styret i et medlemsland skønnes truet, har generalsekretæren en særlig mulighed for at iværksætte intens overvågning, der i yderste fald kan føre til, at medlemskabet tages op til overvejelse. Denne mulighed er bl.a. blevet udnyttet i sommeren 2002 i forhold til Moldova i en situation med voldsomme spændinger mellem regering og opposition.

Når der i den forløbne periode har været særlig opmærksomhed omkring Moldova, hænger dette også sammen med, at landet skulle bestribe formandskabet for Ministerkomitéen i perioden maj til november 2003. Forud herfor iværksattes et intensivt pres fra Europarådets tre hovedorganer med sigte på, at formandskabet, såfremt det overhovedet kunne gennemføres, blev brugt som en løftestang for de nødvendige demokratiske reformer og forbedringer af menneskerettighedssituationen. Selvom udviklingen i Moldova på disse områder fortsat giver anledning til alvorlig bekymring, betegnede forløbet et eksemplarisk samarbejde mellem Ministerkomitéen, Den Parlamentariske Forsamling og Kongressen af Regionale og Lokale Myndigheder. Et tilsvarende frugtbart samspil har fundet sted i forhold til Ukraine, hvor bl.a. mediesituationen er genstand for både Ministerkomitéens og Den Parlamentariske Forsamlings kritiske opmærksomhed. Disse eksempler er også udtryk for, at de tidligere afgrænsningsproblemer mellem de to organer på dette område synes at være løst.

Hvad angår Ministerkomitéens tematiske overvågning diskuteres det fortsat, om dette arbejde har fundet sin rette form. Således er der både blandt en række gamle og nye medlemslande en vis utilfredshed med den eksponering, der trods alt er tale om, også for lande, der anser sig selv som veletablerede demokratier. Andre betvivler nytteværdien af, at også lande, der klart ikke har alvorlige problemer på et givet sagområde, skal aflevere omfattende redegørelser herfor. Det er regeringens holdning, at Europarådets forskellige overvågningsmekanismer generelt yder et værdifuldt bidrag til sikring af demokratiet, retsstaten og respekten for menneskerettighederne og derfor fortjener opbakning. Det må være sådan, at alle lande kan kræves til regnskab for, om de lever op til deres forpligtel-